

Profesorul universitar doctor Gheorghe Bilașcu
- model civic și spiritual

Prof. gr. I Ion Petrovai, Doctor în filologie

Președintele Fundației Prof. univ. dr. „Gheorghe Bilașcu” Petrova, Maramureș, România

Generația Unirii de la **1 Decembrie 1918** a dat neamului românesc bărbați iluștri printre care se numără și profesorul universitar doctor docent în medicină Gheorghe Bilașcu, întemeietorul învățământului stomatologic universitar din România.

Acest ilustru fiu al Țării Maramureșului s-a născut în familia lui Gheorghe Bilașcu-Lupșac, capul unei familii cu o bună stare materială, vornic al **Composesoratului Nobil Petrova**, bărbat integru cu o robustețe ce-l facea de temut în rândul consătenilor. Gheorghe, al patrulea copil din cei cinci ai familiei s-a născut în Petrova la 27 aprilie 1863. Studiile primare le face în cadrul școlii confesionale a comunității petrovene, liceul la Sighetul Marmației și facultatea la Budapesta. Discipolii ilustrului medic vorbeau că profesorul le-a povestit că părinții având probleme juridice cu niște proprietăți, l-au trimis la studii să se facă **fișcarăș** (avocat), deci să urmeze studii juridice, dar feciorul de **pătrovan** a urmat studii medicale. Cu alte cuvinte s-a făcut **doftor** luându-și doctoratul în medicină la 1 iunie 1890. Cercetarea științifică îl apropie de o specialitate nouă a medicinei, stomatologia, iar în anul 1895 devine colaborator al **Clinicii profesorului doctor Arkövy** în cadrul căreia se remarcă prin pricepere și manualitate fiind avansat repede în funcția de șef de lucrări. Merită menționat faptul că la primul **Congres Internațional de Stomatologie** care a avut loc în anul 1889 la Paris, participă și un stomatolog român, tânărul, pe atunci, doctor Gheorghe Bilașcu. Contemporanii spun că **în ciuda robusteții sale doctorul Bilașcu avea o mână foarte ușoară.**

În capitala Ungariei maramureșeanul activează în cadrul **Societății Studenților „Petru Maior”** și este membru al comitetului literar alături de alți tineri români de valoare aflați la studii în orașul de pe malul Dunării. Ceea ce a exersat în Budapesta va împlini la Cluj fondând prima publicație în specialitatea stomatologică din România.

Gheorghe Bilașcu a participat activ la lupta pentru cucerirea drepturilor naționale și sociale ale românilor transilvăneni atât de marginalizați în **Închisoarea Popoarelor** cum era numit, în epocă, Imperiul Habsburgic. După ce a reușit să-și facă o stare materială de excepție, casa sa din Budapesta a devenit un loc de întâlnire al fruntașilor români ce plănuiau în fel și chip actul istoric de la **1 Decembrie 1918**. Faptul c-a fost de partea neamului său s-a dovedit mai târziu când a părăsit situația fericită din Budapesta pentru a fi de folos **României Mari** la Cluj. Situația bună și-a realizat-o printr-un înalt profesionalism probat cu prisosință în fața protipendadei budapestane care l-a numit pe ilustrul român **regele dinților și doctorul de aur.**

Starea materială i-a permis petroveanului să fie **mentorul și mecena** societăților tinerimii române din Budapesta care ajuta pe toată lumea nu doar pe cei care studiau medicina. Pentru medicii aveau în plus pentru a-i determina să se pregătească temeinic pentru nobila profesie de medic. Gheorghe Bilașcu era extrem de mândru de profesie dar și de originea sa socială și națională. O dovadă în acest sens este faptul că opincuțele sale din copilărie le-a pus în ramă de aur și le-a expus la loc de cinste în locuința sa budapestană.

Bărbatul înalt ca un stejar din codrii Maramureșului, cum și-l amintesc contemporanii, avea mare trecere în lumea artistică a Budapestei dar mai ales între oamenii acestui oraș însă niciodată n-a uitat de ai săi, de românii din Maramureșul Voievodal. Venea în fiecare vacanță la Petrova și-i ajuta pe toți cei care îi cereau sprijinul. Medical intervenea în tot soiul de afecțiuni iar pacienții veniți și din împrejurimile Petrovei primeau asistență medicală și medicamente fără să plătească, primind chiar și bani de drum spre casă. În Petrova, ilustrul stomatolog a făcut și pe veterinarul făcând chiar și intervenții chirurgicale în cazul unor animale sfâșiate de animalele sălbatice. Când era vizitat de ai săi la Budapesta îi ducea la teatru și operă în lojele cele mai bune și nu se ferea de cei care purtau frumosul costum popular românesc. Vizitându-l tatăl său, bătrânul din Petrova Maramureșului s-a acomodat greu cu apa pusteii maghiare și cu preparatele culinare **domnești** încât fiul lui a trebuit să umble după lapte de oi în suburbiile capitalei Ungariei. La întoarcerea acasă, într-un vagon special de la Budapesta la Petrova, trenul a oprit în **Cornul Chicerii** la o fântână știută de bătrân ca să bea apă. Semănând bine cu tatăl său în ale gospodăriei care a administrat cu pricepere averea Composesoratului Nobil Petrova și a sprijinit zidirea bisericii de piatră din Susani, școala confesională (fosta școală de lângă biserica din „Susani”, clădire ce-și merită statutul de muzeu), casa parohială și **casa comunală** (clădirea primăriei actuale care este proprietatea **Composesoratului Nobil Petrova** nu a statului), toate fiind construcții de piatră și cărămidă care există și în vremea noastră. **Doctorul de aur** a zidit în locul său de baștină o frumoasă vilă în incinta căreia avea cabinet și farmacie. În spirit profund științific a plantat două livezi cu pomi fructiferi, în Deluț și pe Mociarschi, cu puieți realizați de un specialist într-o pepinieră ce a fost realizată de omul adus special, lângă gara C.F.R din Petrova.

În anul 1906 candidează ca deputat în circumscripția electorală Vișeu dar nu este ales din cauza uneltirilor cercurilor maghiare interesate de avantajele deputăției. Adevăratul portret al marelui fiu al Petrovei și României îl găsim în textul **Testamentului** pe care l-a scris în 12 decembrie 1915 la Budapesta înainte de a pleca pe frontul primei conflagrații mondiale. Iată cum sună testamentul: **Las toată averea mea mobilă și imobilă Veneratului Capitul de Alba-Iulia și Făgăraș din Blaj pentru susținerea unei școli confesionale cu limba de propunere română în comuna mea natală**

Petrova și pentru stipendii (burse n.n.) la tinerii lipsiți de mijloace pentru orice fel de carieră. Întăietatea să se dea la fiii de țărani pentru că ei sunt pătura sănătoasă și izvorul nesecat din care, cu vremea, trebuie să răsară mărirea și puterea neamului românesc. Condiția primă pentru a fi împărțită cineva din fundațiunea mea este ca să fie tânăr român cu purtare bună, având toate presemnele că se va alege din el om stăruitor și de caracter fiindcă noi românii, în primul rând, avem lipsă de bărbați cu inimă nobilă și cu caracter sobru.

Istoricul Alexandru Filipașcu afirmă că în timpul regimului bolșevic al lui Bela Kun, marele medic a figurat pe lista neagră a acestuia scăpând cu viață ca prin minune. În **anul 1919 Consiliul Dirigent al Transilvaniei** îi oferă o catedră în cadrul **Universității Daciei Superioare** din Cluj unde Gheorghe Bilașcu va veni spre a întemeia până în 1926 învățământul stomatologic superior din România în cadrul Clinicii Stomatologice din capitala Ardealului. Ilustrul petrovean a fost și deputat în primul Parlament al României Mari reprezentând **Cercul Petrova - Bârsana** iar în anul 1920 devine senator în **Circumscripția Sighet**. Doctorul în drept Ilie Lazăr de Giulești, om politic cunoscut în perioada interbelică își amintește în confesiunile sale că în timpul campaniei electorale din 1920 cei tineri i-au propus ilustrului medic „să vindece betegii” că ei îl vor suplini în campania electorală. Deși era un bun prieten al marelui om politic Iuliu Maniu iese din arena luptelor politice scârbit de ce se petrece în acest mediu și se dedică din plin profesiei și școlii medicale pe care a reușit să o ctitorească organizând în 1920 primul **Congres al medicilor dentiști din România** iar în 1923, împreună cu doctorul D. Niculescu din București va constitui **Asociația medicilor stomatologi din România** al cărui președinte a fost ales și pentru rodnicia ei activitate înființează **Revista Română de Stomatologie**, prima publicație de această factură din România. Pentru ceea ce a realizat României Mari premierul vremii, Take Ionescu, în numele Guvernului României, într-o ședință a Senatului, îi aduce mulțumiri lui Gheorghe Bilașcu fiindcă știa ce se vorbea în epocă, că ilustrul medic a lăsat la Budapesta o situație de invidiat și a venit acasă să își slujească neamul. Azi putem comenta și altfel situația. În loc să aleagă Viena, unde s-a perfecționat, ori Parisul, pentru a se bucura de ce a agonisit muncind, „Badea Gheorghe” a ales slujirea patriei.

Încă din perioada budapestană **doctorul de aur** susține din fonduri proprii tineri studioși din Maramureș precum Vasile Petcaș și Gheorghe Bârlea. Petroveanul nu-și uită plaiurile natale și aduce la Petrova din Tarna Mare (Oaș) pe învățătorul Ilie Dorosș cedând școlii din Petrova loturi de teren pe care elevii vor avea posibilitate să facă practică agricolă pe baze științifice. A avut și el o bogată activitate științifică; în paginile publicației pe care a înființat-o, ilustrul medic a împărțit celor interesați din vasta și valoroasa sa activitate publicând studii precum **Hemoragii banale și hemofilice ale molarului de minte**, având merite la îmbogățirea

instrumentarului stomatologic prin instrumente originale, **elevatorul Bilașcu** utilizat și în prezent în extracțiile dentare.

Valoarea acestui bărbat în plan național o putem deduce și din faptul că în anul 1926 Guvernul României îl va delega ca reprezentant al corpului medical român la **Congresul internațional de medicină de la New York** dar nu va mai reuși să treacă „oceanul” spre America fiindcă se va stinge fulgerător la 22 iulie 1926 la Cluj în urma unei septicemii contractată într-o excursie pe Dealul Feleac din apropierea Clujului unde urca pentru a-și stinge dorul de Maramureș. În acest spațiu unde poposea des, să bea apă dintr-un izvor cu apă limpede și rece, discipolii au amenajat **Fântâna Bilașcu** în amintirea lui, magistrul fiind cel care a fondat și **Clubul de Turism Cluj**.

Gheorghe Bilașcu a fost căsătorit însă nu a avut urmași dar a avut sute de fii spirituali în anii săi de apostolat în știința medicală românească. A fost legat puternic de plaiurile natale dacă a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormântat în Petrova conștient că mormântul său va fi o emblemă a valorii nației din care s-a ridicat.

Averea profesorului a stat la baza **Fundației Bilașcu** care a funcționat până în anul 1948, când **Puterea Populară** a confiscat-o. În anii în care **Fundația Bilașcu** a funcționat au fost întreținuți anual doi bursieri care urmau studii superioare. Discipolii ilustrului dascăl au ridicat un bust în memoria magistrului chiar în fața clinicii în care Gheorghe Bilașcu a ctitorit **Școala superioară de stomatologie din România**. Bustul ctitorului, pare uitat într-un hol al unei clădiri clujene, are și el istoria lui și ar trebui repus în locul în care a fost pus inițial. **Fundația profesor universitar doctor „Gheorghe Bilașcu” din Petrova** a făcut demersurile pentru reșezarea bustului în locul în care l-au ridicat discipolii dascălului lor, față de care și noi urmașii lui avem mari obligații fiindcă acest ilustru român este un model demn de urmat și o personalitate care trebuie omagiată pentru tot ce a făcut pentru medicina românească și neamul său care nu și-a făcut pe deplin datoria omagiindu-și cum se cuvine reprezentantul său în constelația valorilor.

Pe lângă faptul că bustul nu-i în locul potrivit, lipsește și o monografie despre viața și activitatea părintelui stomatologiei românești. Plăcile comemorative din Cluj-Napoca, Baia Mare și Petrova sunt un semn firav de prețuire a profesorului universitar, doctor docent Gheorghe Bilașcu dar și un promițător început pe calea meritatei omagieri cum este și acest studiu alături de multe alte texte publicate în ultimii ani.

Analizând temeinic viața și activitatea unei personalități noi putem înțelege, cu ușurință, cât este programare și cât este destin în viața noastră indiferent de poziția pe care o ocupăm și locul din care ne hazardăm sau ne decidem conștient să vorbim lumii. Pentru a avea sorți de izbândă în ceea ce întreprindem pentru noi, neam și țară este imperios necesar să ne luăm drept model marile valori ale umanității, iar Gheorghe Bilașcu este una dintre ele.